

آموزش و ارتباط مؤثر با استفاده از تکنیک‌های تئاتر

همراه با فعالیت، تمرین و خودآزمایی

مؤلفین:

محسن کشاورزی

دانشجوی دکتری تخصصی آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران
کارشناس مسئول معاونت آموزش دانشگاه علوم پزشکی شیراز

سید همام سیدین

دکتری تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی و درمانی
دانشیار و عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی دانشگاه
علوم پزشکی ایران

انتشارات آزمون

سرشناسه

: سیدین، سیدحسام، ۱۳۵۴

آموزش و ارتباط مؤثر با استفاده از تکنیک‌های تئاتر همراه با

عنوان و نام پدیدآور : فعالیت، تمرین و خودآزمایی / نویسنده: سیدحسام سیدین،

محمدحسن کشاورزی

مشخصات نشر : تهران، آرون، ۱۳۹۶.

موضوعات، ظاهری : ۱۴۴ص.

شابک : ۴ - ۵۵۷ - ۲۳۱ - ۹۶۴ - ۹۷۸.

سایت فهرست‌نویسی : فیپا.

موضوع : ارتباط بین اشخاص - مهارت‌های اجتماعی

موضوع : Interpersonal Communication - Social skills

موضوع : مایش - جنبه‌های روان‌شناسی

موضوع : Theater - Psychological aspects

شناسه افزوده : ۱۳۵۹، محمدحسن، ک.

رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۷ ک ۸ ۴ الف / ۶۳۷ BF

رده‌بندی دیویی : ۱۵۳ / ۶

شماره کتابخانه ملی : ۸۱۷۰۰۳۲

کلیه حقوق مادی و معنوی این شماره از کتاب متعلق به مرکز تحقیقات علوم مدیریت و اقتصاد سلامت می‌باشد.

آموزش و ارتباط مؤثر با استفاده از تکنیک‌های تئاتر

همراه با فعالیت، تمرین و خودآزمایی

نویسنده: سیدحسام سیدین، محمدحسن کشاورزی

ناشر: انتشارات آرون

چاپ اول: ۱۳۹۷

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

۱۷۰۰۰ تومان

نشانی: میدان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - خیابان وحید نظری - نرسیده به خیابان منیری جاوید

پلاک ۱۰۵ - واحد ۳ تلفن: ۵۱ - ۶۶۹۶۲۸۵۰

ایمیل: Arvannashr@yahoo.com وبسایت: www.Arvannashr.ir

فهرست مطالب

۷.....	هدف کلی کتاب
۹.....	مقدمه

فصل اول

۱۴.....	مهارت‌های ارتباطی
۱۴.....	هدف‌های یادگیری
۱۴.....	مهارت‌های ارتباطی
۱۵.....	اجزاء ساده ارتباط
۱۶.....	نقش و جایگاه مهارت ارتباطی در زندگی
۱۸.....	روش‌های برقراری ارتباط
۲۰.....	محدوده حریم افراد
۲۲.....	نظریه ادوارد هال
۲۷.....	اولین برخورد: بیشترین تأثیر
۲۹.....	خودآگاهی
۳۳.....	موانع ارتباطات

فصل دوم

۴۰.....	مهارت‌های زبان بدن
۴۰.....	هدف‌های یادگیری

- ۴۰..... مهارت‌های ارتباطی فیزیکی در تدریس اثربخش
- ۴۲..... نکات کلیدی زبان بدن در هنگام سخنرانی
- ۴۹..... نکاتی که بایستی مورد توجه قرار داد
- ۵۱..... نمونه‌هایی از زبان بدن و تفسیر و معانی آن‌ها

فصل سوم

- ۶۱..... مهارت‌های آوایی
- ۶۲..... هدف‌های یادگیری
- ۶۲..... ارتباطات آوایی چیست؟
- ۶۳..... گفتار
- ۷۴..... عواملی که بر صدا اثر می‌گذارند
- ۷۴..... عوامل پدیدآورنده و تشدید کننده استلاوات صدا
- ۷۶..... تکنیک الکساندر
- ۸۳..... تن آرامی یا ریلکسیشن
- ۸۶..... سه تکنیک قوی برای تقویت وسیع تن آوایی
- ۸۶..... عبارات دشوار (چرخش زبان)
- ۹۰..... راهنماهای معمول برای آماده‌سازی آواهای فری و سینه‌ای

فصل چهارم

- ۹۶..... مهارت بداهه‌پردازی
- ۹۶..... هدف‌های یادگیری
- ۹۶..... مهارت بداهه‌پردازی
- ۱۰۲..... چطور از مهارت بداهه‌گویی در سخنرانی استفاده کنیم؟
- ۱۰۵..... چطور از مهارت داستان‌گویی استفاده کنیم

فصل پنجم

- ۱۱۰..... یادگیری فعال
- ۱۱۰..... هدف‌های یادگیری

- ۱۱۰..... یادگیری فعال
- ۱۱۱..... نظریه سازنده گرایی
- ۱۱۲..... مبانی نظری
- ۱۱۳..... طبقه‌بندی هدف‌های آموزشی
- ۱۱۶..... مزایای یادگیری فعال
- ۱۱۷..... موانع به‌کارگیری یادگیری فعال
- ۱۲۰..... تکنیک‌های یادگیری فعال
- ۱۲۶..... شبکه‌های یادگیری
- ۱۲۷..... شبکه یادگیری تجربی
- ۱۳۰..... شبکه یادگیری فلدر - نیلورمن
- ۱۳۲..... تئوری یادگیری هرس - چندگانه و محیط یادگیری
- ۱۳۴..... به‌کارگیری هوش چندگانه در طراحی ساختار
- ۱۳۹..... طرح جامع برای یادگیری
- ۱۴۳..... منابع

مقدمه

بر هیچ‌کس پوشیده نیست که نقش معلم و استاد در آموزش و تربیت فراگیر نقش بی‌بدی است. بر مبنای رویکرد رفتارگراها و بر اساس شرطی‌سازی کلاسیک، فراگیری که از مدرسه بیزار می‌شود؛ از درس خاصی دل‌زده می‌شود؛ احساس خستگی و اضطراب به او دست می‌دهد و دچار استرس می‌شود؛ همگی می‌تواند بخشی از شرطی شدن او باشد چراکه او در اولین تجربه یا تجربیات کلاس درس استاد، سرکوب شده و همین مسئله باعث شده که مشکلات آموزشی به دست او انتقال یافته و به دنبال داشته باشد. لذا، متولیان این مسئله را باید مدنظر داشته باشند که آموزش و تدریس، هم علم است و هم هنر. کسی می‌تواند مطالب علمی را به نحو مطلوبی به فراگیر در گروه‌های مختلف سنی انتقال دهد که علاوه بر داشتن دانش کافی، هنر ایجاد ارتباط مؤثر و چگونگی انتقال اطلاعات به فراگیر را داشته باشد.

شعبانی در کتاب مهارت‌های آموزشی و پرورشی به نقل از آیزنر^۱ معانی را برای هنر بودن تدریس و آموزش مطرح کرده است که به ذکر سه مورد بسنده می‌گردد:

"آموزش هنر است بدین معنی که می‌تواند با چنان مهارت و ظرافتی اجرا شود که برای یادگیرندگان به اندازه آموزش‌دهنده، همانند زیباشناسی^۱

توصیف قابل توجیهی داشته باشد. کلاس‌های درسی وجود دارند که در آن، فعالیت‌های آموزشی مانند روش سازمان‌دهی فعالیت‌ها، نحوه پرسش و پاسخ و شیوه سخنرانی، آن‌چنان ارائه می‌شوند که تعبیری هنرمندانه را در ذهن ایجاد می‌کنند و عملکرد آن‌چنان اتفاق می‌افتند و رضایت درونی را تا آن حد فراهم می‌کنند که می‌توان صفات و ویژگی‌های زیبای هنرهای رسمی را برای توصیف آنچه در هنگام آموزش انجام می‌دهد به کار گرفت.

"آموزش هنر است زیرا معلم مانند یک نقاش، آهنگ‌ساز، بازیگر و یا هر هنرمند دیگری به‌طور گسترده عملکرد یک دوره را بر پایه اعمال انجام‌شده، قضاوت می‌کند. معلم در سازمان‌دهی کلاس درس با استفاده از سرعت، تن صدا، جو کلاس، محل بحث و حرکت به جلو از شکل‌های مختلف هوش به‌صورت کیفی استفاده می‌کند و قابلیت‌های پیش‌بینی‌نشده مخاطبان خود را استنباط و استخراج می‌کند و با شایستگی آشکار، اهداف موردنظر یا جهتی را که امیدوار است مخاطبان در آن جهت حرکت کنند را دنبال می‌کند."

"آموزش هنری است که در آن فعالیت‌های آموزش‌دهنده تحت تأثیر تجویزها یا دستورالعمل‌های از قبل تعیین‌شده قرار ندارد، برعکس رفتار او به‌وسیله قابلیت‌ها و احتمالات پیش‌بینی‌ناپذیر تعیین می‌شود. آموزش بر اساس ماهیت هنری‌اش، فعالیت‌های منظم و سازمان‌دهی شده را می‌طلبد. آموزش‌دهنده باید قادر باشد بر اساس برنامه طراحی‌شده و منظم، خواسته‌های خود را با انگیزه و انرژی لازم، در کلاس درس به نمایش درآورد."

امروزه بسیاری از مربیان و مدرسان بر این نکته توافق دارند که فراگیران در یک محیط تعاملی بهتر از یک محیط یادگیری منفعل و غیرفعال، می‌آموزند. تحقیقات نیز نشان داده که یادگیری فعال یک روش آموزشی

فوق‌العاده مؤثر است. صرف‌نظر از موضوع مورد آموزش، زمانی که یادگیری فعال با روش‌های تدریس سنتی (مانند سخنرانی) مقایسه می‌شود درمی‌یابیم که فراگیران بیشتر می‌آموزند، اطلاعات را به مدت طولانی‌تر حفظ کرده و لذت بیشتری از کلاس درس می‌برند.

آموزش تکنیک‌های تئاتر، نه تنها برای بازیگران بلکه برای همه افراد خصوصاً کسانی که نیاز به داشتن مهارت‌های برقراری ارتباط مؤثر به منظور ارائه سخنرانی و کنفرانس دارند، ارزشمند است. تجارب نظری و عملی نشان می‌دهد تکنیک‌های تئاتر، ابزارهایی جهت توسعه راهبردهای آموزش خلاقانه ارائه می‌دهند که به یادگیری دانش‌آموزان و دانشجویان را ارتقاء می‌دهد. شناخت به کارگیری این تکنیک‌ها توسط مدرسان، انگیزه مخاطبان را به مشارکت و گام‌های فعالانه در کلاس افزایش می‌دهد. برعکس مدرسانی که با مهارت‌های ارتباطی (کلامی و غیرکلامی) نظیر تکنیک‌های تغییر صدا، طرز ایستادن مناسب و کنیک‌های آوایی به خوبی آشنا نیستند، درنهایت در جلب توجه فراگیران مخاطبان رفق نخواهند بود. لذا این کتاب می‌کوشد تا به مدد استفاده از تکنیک‌های تئاتر به داشتن کلاس‌هایی پویا، فعال و بالارزی در عرصه آموزش قدم بردارد.

مزایای تلفیق نمودن تکنیک‌های تئاتر در کلاس

- راهبرد یادگیری فعال و ابزاری برای آموزش مداوم
- آگاهی بیشتر و ایجاد حساسیت نسبت به هوش چندگانه
- تمرین تفکر در سطح بالا
- افزایش نقش تئاتر در فرآیند آموزش
- کاوش روش‌های تئاتر برای آموزش مفاهیم غیر تئاتری

بسیاری از مطالعات نشان می‌دهند که تکنیک‌های تئاتر و تکنیک‌های فیزیکی و آوایی^۱ در آموزش و توسعه‌ی حرفه‌ای نتایج اثربخشی داشته‌اند. کامرون^۲ نشان داد حتی افرادی که بازیگر نیستند، باید نسبت به تکنیک‌های مختلف فیزیکی و آوایی آگاهی داشته باشند. انجام این تکنیک‌ها توسط مدلمان، انگیزه‌ی دانشجویان را به مشارکت و گوش کردن فعال آن‌ها در کلاس افزایش می‌دهد. مطالعه‌ی گلدستین^۳ پاسخ دانشجویان را نسبت به تأثیر این تکنیک‌ها سنجید و به این نتیجه رسید که اساتیدی که از تکنیک‌های تغییر صدا، طرز ایستادن مناسب و تکنیک‌های آوایی به‌خوبی استفاده نمی‌کنند، در بهبود توانایی دانشجویان موفق نیستند و معمولاً دانشجویان از اساتیدشان انتظار دارند که کلاس پویاتری داشته باشند.

در مطالعه‌ای که توسط کاپلان^۴ و همکاران با عنوان "تأثیر عاملی برای ارتقاء اعضای هیئت‌علمی" انجام شد، در این مطالعه، برنامه آموزشی تئاتر برای ارتقاء حرفه‌ای اساتید و مربیان هیئت‌علمی و رسیدن به تحول سازمانی و آموزشی ارائه گردید. در این برنامه اساتید شاهد ایفای نقش بازیگرانی بودند که شیوه‌های تدریس را بازی می‌کردند و بدین شکل اعضای هیئت از آن‌ها یاد می‌گرفتند که چگونه محیط کلاسشان را تغییر دهند. این مطالعه بر نتایج مؤثر و مثبت استفاده از این تکنیک‌ها تأکید داشت. ارزیابی‌ها نشان می‌دهد آموزش این تکنیک‌ها به افزایش درک و توانایی‌های ارتباطی کمک می‌نماید.

۱ Physical & vocal performance techniques

۲ Cameron

۳ Goldstein

۴ Kaplan